

Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1990

Kees Koffijberg & Klaas van Dijk

Inleiding

In 1990 is voor het vierde achtereenvolgende jaar de provincie Groningen in zijn geheel geïnventariseerd op broedende kluten, plevieren, meeuwen en sterns. Deze inventarisaties vallen binnen het kader van het Bijzondere Soorten Projekt (BSP) van SOVON. De coördinatie ervan berust bij de Werkgroep Koloniebroedvogels. In dit artikel een kort verslag van de resultaten.

Methode

De inventarisaties zijn uitgevoerd volgens de richtlijnen van het BSP (SOVON & CBS 1986). Een groot deel van het materiaal is afkomstig van veldwerk dat door de werkgroep is georganiseerd. Daarnaast zijn gegevens ontvangen van andere tellingen (PPD, SBB, Oeverzwaluwen) en zijn telefonisch losse meldingen verzameld. Een recent overzicht van reguliere telgebieden is te vinden in het verslag over 1989 (Koffijberg & Van Dijk 1990). In eerdere verslagen is eveneens meer aandacht besteed aan de methodiek (Van Dijk et al. 1988, Koffijberg & Van Dijk 1989).

Voor vrijwel alle soorten kan uitgegaan worden van een 100% gebiedsdekken inventarisatie. Kleine Plevieren blijven lastige vogels door het broeden op allerlei obscure terreintjes. Eveneens kan een enkel paar Visdieven aan de aandacht zijn ontsnapt; op het totaal zal dit echter nauwelijks invloed hebben. Een kolonie Kokmeeuwen op het Zuidlaardermeer is niet in de juiste tijd bezocht. Een later bezoek leverde ook geen duidelijke aanwijzingen op, zodat hier vermoedelijk geen Kokmeeuwen hebben gebroed.

Resultaten

De aantallen per deelgebied zijn te vinden in tabel 1. Een aantal soorten wordt hieronder kort besproken.

Kluut

Van de Kluut werden 1879-1884 paar vastgesteld. Hiervan broedden 1552 paar langs de Noordkust. Evenals in eerdere jaren werden de grootste aantallen geteld op het traject Negenboerenpolder-Noordpolder. Buiten de Noordkust werden alleen aan de Dollard nog aantallen van betekenis gevonden (242 paar). De inventarisaties in het Lauwersmeer leverden nog slechts 41 paar op. In het binnenland werd op een viertal plaatsen gebroed. Zoals gebruikelijk zat het leeuwen-deel op de Tjamme (15-20 paar).

In het kustgebied werden relatief minder Kluten binnendijks aangetroffen dan in eerdere jaren. In de polders langs de Noordkust (tabel 2) betrof het 204 paar (13%); in de Dollard 30 paar (12%). De binnendijks broedende vogels langs de Noordkust zaten voor het grootste deel in bieten (90%) en voorts in wortels (4%), zomergraan (4%) en aardappels (2%). Het plasje aan de zeedijk in de Noordpolder werd door slechts 1 paar bezet; een groot verschil met 1988 (182 paar) en 1989 (85 paar). In de Dollard bleken zomergraan (37%) en gras (33%) favoriet, gevolgd door bieten (13%), braakliggend land (10%) en aardappels (7%).

Kleine Plevier

Verspreid over verschillende terreinen werden 30-31 paar Kleine Plevieren aangetroffen. Bij de meeste ter-

reinen ging het om 1 à 2 broedparen. Op de vloeivelden van de CSM bij Hoogkerk broedden 8 paar. Vergeleken met 1989 is er weer enige wisseling in gebieden opgetreden: sommige werden verlaten (bijvoorbeeld Winschoten, Ommelandenwijk), andere bezet (Den Andel, Aduard). Zoals gewoonlijk bivakkeerden de meeste Kleine Plevieren op vloeivelden (50%) en opspuitterreinen (33%).

Bontbekplevier

Het aantal broedparen bedroeg 22. Hoewel de soort een uitgesproken kustbewoner is, broedde dit jaar 1 paar op de Veenhuizerstukken bij Stadskanaal. De overige vogels zaten voornamelijk in de Dollard (7 paar) en de haven van Delfzijl (5 paar). Buitendijkse zandstrandjes blijven de voorkeur genieten: 59% van alle Bontbekplevieren werd in dit biotoop vastgesteld.

Dwergmeeuw

De soort verdween dit jaar als broedvogel uit het Lauwersmeer, tot nu toe de enige plaats waar Dwergmeeuwen hebben gebroed. Daarentegen verschenen Dwergmeeuwen op de kwelder van de Julianapolder. Hier werden 2 nesten gevonden op de lage kwelder. Op vrijwel dezelfde plaats waren ook in 1989 al alarmerende vogels gesignaleerd, maar kon broeden niet worden vastgesteld. Door de ligging van de nesten zijn beide waarschijnlijk overspoeld.

Kokmeeuw

Van deze soort werden 18 322-18 327 paar genoteerd. De kwelders langs de Noordkust leverden hier de grootste bijdrage aan met 15 008 paar. De grootste kolonies waren hier te vinden bij de Julianapolder (3 817 paar) en de Lauwerpolder (3 859 paar). Elders langs de kust werden op het industrieterrein van Delfzijl (1 535 paar) en op de Dollardkwelder (1 275 paar) grotere aantallen geteld. In het Lauwersmeer kwamen maar weinig Kokmeeuwen tot broeden (187 paar). In het binnenland leverden 6 lokaties

een totaal van 248-253 paar op, waarvan het gros op de vloeivelden van de CSM Hoogkerk (103 paar), Ter Apel (51 paar), Blekslage (41 paar) en Suikerunie Hoogkerk (40 paar).

Zilvermeeuw

De broedpopulatie Zilvermeeuwen telde 383 paar. Verreweg het grootste deel hiervan zat in de kolonie in het Lauwersmeer (309 paar). Het industrieterrein bij Delfzijl werd bevolkt door nog eens 72 paar. Solitaire paren werden gelokaliseerd op de kwelder van de Linthorst Homanpolder en in de haven van Delfzijl.

Visdief

Er werden 677-684 paar Visdieven opgespoord. Hiervan broedden 607 paar (89%) op plekken aan de kust. Op de kwelders van de Noordkust werden 355 paar geteld, met de Lauwerpolder als beste gebied (138 paar). De aantallen op de Punt van Reide (135 paar) waren weer vergelijkbaar met die van 1987 en 1988. Grotere kolonies in het binnenland waren de vloeivelden van de beide suikerfabrieken bij Hoogkerk (Suikerunie 25 paar, CSM 19 paar) en de Tjamme (20 paar).

Noordse Stern

De verspreiding van Noordse Sterns (95 paar) beperkte zich voor een belangrijk deel tot het Lauwersmeer (55 paar) en de Noordkust (33 paar). Bij de Noordkust betrof het verscheidene kleinere vestigingen, die voor het grootste deel op de kwelder van de Negenboerenpolder (15 paar) en de Julianapolder (12 paar) waren gesitueerd. De kleine kolonie in de Eemshaven was bezet door 7 paar.

Discussie

De situatie van 1989 bleef in grote lijnen gehandhaafd in 1990. Bij de meeste soorten traden slechts geringe aantalsveranderingen op (tabel 3). Van de talrijke soorten namen de aantallen Kluten en Zilvermeeuwen af.

Bij Kluut is het geringere aantal langs de Noordkust hier debet aan. Het kleinere aantal Zilvermeeuwen is resultaat van kleinere kolonies op het industrieterrein van Delfzijl. Mogelijk is dit het effect van het rapen van eieren, wat hier al een aantal jaren plaatsvindt ter bescherming van een kolonie Vissdieven (zie Koffijberg & Van Dijk 1989). Bij Kokmeeuw zijn uitsluitend de kolonies langs de kust iets gegroeid. In het binnenland is deze soort uitgesproken schaars geworden. Overigens geldt voor het hele binnenland dat het aantal terreinen waar de hier besproken soorten broeden, een dalende tendens te zien geeft. Sommige gebieden (Zuidelijk Westerkwartier) zijn inmiddels geheel verlaten. Avifaunistisch interessant in 1990 was het broeden van Dwergmeeuwen op de kwelder van de Julianapolder. Opmerkelijk was eveneens een broedende Stormmeeuw op de kwelder van de Lauwerpolder. In eerdere jaren bleven broedgevallen van deze soort beperkt tot de Dollard. Overigens werden ook dit jaar weer een aantal Zwartkopmeeuwen gesignaleerd. Op 6 mei werden 2 exx. gezien op vloeivelden van de CSM Hoogkerk en op 18 mei zat 1 paar in broedkleed in een Kokmeeuwenkolonie in de Lauwerpolder.

Het is de bedoeling ook in 1991 weer een integrale inventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns uit te voeren. Meldingen van broedgevallen worden met belangstelling tegemoet gezien. Mensen die nog aanvullingen hebben op de hier gepresenteerde cijfers worden eveneens verzocht dit kenbaar te maken.

Dank

Alle terreineigenaren worden bedankt voor toestemming hun gebieden te mogen betreden.

De inventarisatiegegevens werden aangedragen door:
Mark Bakker, Martijn Bakker, Nico Beemster (RWS), Egge Boerma, Klaas van Dijk, Koen van Dijken, Marten Geertsma, Jan Glas (werkgroep Oeverzwaluwen), Ab Hummel, Henk Hut (SBB), Jan van 't Hoff (PPD), Alco van Klin-

ken, Emo Klunder, Henk Koffijberg, Kees Koffijberg, Ben Koks, Norbert Kwint (SOVON/SBB), Jeroen Niezen, Bert Oving, Bart-Jan Prak, Ronald de Ruiter, Kees van Scharenburg (PPD), Aart van der Spoel, E. Stroetinga, Lex Tervelde (SBB), Joop Tiemens (SBB), Richard Ubels, Peter Venema, Berend Voslamber en Nico de Vries (SBB).

Het kolonievogelproject wordt financieel ondersteund door de Provincie Groningen.

Literatuur

Dijk, K. van, H. Koffijberg & K. Koffijberg (1988): Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1987. De Grauwe Gors 16(2): 7-15.

Koffijberg, K. & K. van Dijk (1989): Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1988. De Grauwe Gors 17(1): 28-35.

Koffijberg, K. & K. van Dijk (1990): Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1989. De Grauwe Gors 18(1): 14-21.

SOVON & CBS (1986): Handleiding BSP Bijzondere Soorten Projekt (broedvogels).

Dit is mededeling 5 van de Werkgroep Koloniebroedvogels.

Kees Koffijberg
Uiteinderweg 2
9905 RG Holwierde
(05960) 2 20 21
(03200) 9 91 11 (doordeweeks, overdag)

Klaas van Dijk
Vermeerstraat 48
9718 SN Groningen
(050) 18 29 24

gebied	Kluut	Kleine Plevier	Bontbek-plevier	Strand-plevier	Dwergmeeuw	Kokmeeuw
Westpolder	124	-	-	-	-	794
Julianapolder	243	-	-	-	2	2251
Negenboerenpolder	401	-	-	-	-	2750
Linthorst Homanpolder	320	-	-	-	-	3817
Noordpolder	313	-	-	-	-	1537
Lauwerpolder	104	-	-	-	-	3859
Emmapolder	42	-	-	-	-	-
Eemspolder	5	-	-	-	-	-
totaal Noordkust	1552	-	-	-	2	15 008
Eemshaven	8	-	3	-	-	-
haven Delfzijl	-	-	5	-	-	-
industrieterrein Delfzijl	6	-	3	-	-	1535
Punt van Reide	-	-	-	-	-	69
Dollard	242	2	7	1	-	1275
Lauwersmeer	41	3	3	-	-	187
TOTAAL KUSTGEBIED	1849	5	21	1	2	18 074
vloeiervelden Den Andel	-	1	-	-	-	-
Aduard (opspuiterrein)	-	1	-	-	-	-
vloeiervelden CSM, Hoogkerk	7	8	-	-	-	103
vloeiervelden Suikerunie, Hoogkerk	-	1	-	-	-	40
Paddepoel (opspuiterrein)	-	3	-	-	-	-
industrieterrein Groningen	-	2	-	-	-	-
Foxholstermeer (opspuiterrein)	-	-	-	-	-	-
Borgmeren, Harkstede	-	1	-	-	-	-
De Tjamme	15-20	0-1	-	-	-	10-15
Klein Ulsda (opspuiterrein)	7	2	-	-	-	-
trafo AG, Wildervankkan., Veendam	-	1	-	-	-	-
Veenhuizerstukken, Stadskanaal	-	2	1	-	-	3
vloeiervelden Blekslage	1	3	-	-	-	41
vloeiervelden Ter Apel	-	-	-	-	-	51
TOTAAL BINNENLAND	30-35	25-26	1	-	-	248-253
TOTAAL ALLE GEBIEDEN	1879-1884	30-31	22	1	2	18 322-18 327

tabel 1a. Aantal paren koloniebroedvogels in Groningen in 1990.

gebied	Stormmeeuw	Kleine Mantelmeeuw	Zilvermeeuw	Visdief	Noordse Stern	Zwarte Stern
Westpolder	-	-	-	16	-	-
Julianapolder	-	-	-	47	12	-
Negenboerenpolder	-	-	-	65	15	-
Linthorst Homanpolder	-	-	1	53	2	-
Noordpolder	-	-	-	36	3	-
Lauerpolder	1	-	-	138	1	-
Emmapolder	-	-	-	-	-	-
Eemspolder	-	-	-	-	-	-
totaal Noordkust	1	-	1	355	33	-
Eemshaven	-	-	-	-	7	-
haven Delfzijl	-	-	1	-	-	-
industrieterrein Delfzijl	-	1	72	85	-	-
Punt van Reide	2	-	-	135	2	-
Dollard	-	-	-	-	-	-
Lauwersmeer	-	4	309	32	55	-
TOTAAL KUSTGEBIED	3	5	383	607	95	-
vloeivelden Den Andel	-	-	-	-	-	-
Aduard (opspuitterrein)	-	-	-	-	-	-
vloeivelden CSM, Hoogkerk	-	-	-	19	-	-
vloeivelden Suikerunie, Hoogkerk	-	-	-	25	-	-
Paddepoel (opspuitterrein)	-	-	-	-	-	-
industrieterrein Groningen	-	-	-	-	-	-
Foxholstermeer (opspuitterrein)	-	-	-	2-5	-	-
Borgmeren, Harkstede	-	-	-	-	-	-
De Tjamme	-	-	-	20	-	-
Klein Ulsda (opspuitterrein)	-	-	-	0-2	-	-
trafo AG. Wildervankkan., Veendam	-	-	-	3-5	-	-
Veenhuizerstukken, Stadskanaal	-	-	-	1	-	13
vloeivelden Blekslage	-	-	-	-	-	18
vloeivelden Ter Apel	-	-	-	-	-	-
TOTAAL BINNENLAND	-	-	-	70-77	-	31
TOTAAL ALLE GEBIEDEN	3	5	383	677-684	95-97	31

tabel 1b. Aantal paren koloniebroedvogels in Groningen in 1990.

Westpolder	35
Julianapolder	9
Negenboerenpolder	-
Linthorst Homanpolder	-
Noordpolder	93
Lauwerpolder	21
Emmapolder	41
Eemspolder	5
totaal	204

tabel 2. Aantal paren binnendijks
broedende Kluten langs de
Noordkust in 1990.

soort	1987	1988	1989	1990
Kluut	2475	2426-2436	2077-2087	1879-1884
Kleine Plevier	27-29	43-46	32-33	30-31
Bontbekplevier	28	26	23	22
Strandplevier	6-7	5	4	1
Dwergmeeuw	37	28	4	2
Kokmeeuw	24 650	17 181	16 219-16 239	18 322-18 327
Stormmeeuw	2	2	2-4	3
Kleine Mantelm.	37	35	14	5
Zilvermeeuw	572	549	427	383
Visdief	782-796	743	668-673	677-684
Noordse Stern	125-127	142	70	95
Zwarte Stern	41-42	29	28	31

tabel 3. Aantal paren koloniebroedvogels in Groningen in 1987-90.

